

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 17/21
Luksemburgā, 2022. gada 27. janvārī

Spriedumi lietās C-234/20 un
C-238/20 *Sātiņi-S*

Tiesa interpretē Savienības tiesību normas par kompensācijas maksājumiem, kas ir piešķirti atbilstoši *Natura 2000*

*Vides aizsardzība var attaisnot tiesību uz īpašumu izmantošanas ierobežojumu, kas ne vienmēr
rada tiesības uz kompensāciju*

Natura 2000 ir Kopienas aizsargājama dabas teritoriju tīkls, kas ir izveidots saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu¹. Šajā tīklā ir ietvertas arī teritorijas, kas ir noteiktas saskaņā ar Putnu direktīvu², un tā mērķis ir nodrošināt Eiropas visnozīmīgāko un apdraudētāko sugu un dzīvotņu ilgtermiņa izdzīvošanu.

Lieta C-234/20

2002. gadā *Sātiņi-S* iegādājās 7,7 hektārus purva zemju, kas atrodas dabas lieguma teritorijā un Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā *Natura 2000* Latvijā.

2017. gada 2. februārī *Sātiņi-S* iesniedza Lauku atbalsta dienestā iesniegumu, lūdzot tai izmaksāt kompensāciju par 2015. un 2016. gadu, ņemot vērā aizliegumu šajās purva zemēs ierīkot dzērveņu plantācijas. Ar 2017. gada 28. februāra lēmumu šis dienests šo iesniegumu noraidīja, motivējot ar to, ka piemērojamajā valsts tiesiskajā regulējumā nav paredzēta šāda kompensācija.

Sātiņi-S šo lēmumu apstrīdēja Administratīvajā apgabaltiesā (Latvija), kas ar 2018. gada 26. marta spriedumu tās pieteikumu noraidīja. *Sātiņi-S* par minēto spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību Augstākajā tiesā (Senāts) (Latvija), kas ir iesniedzējtiesa.

Šī tiesa uzdeva Tiesai vairākus jautājumus par Regulu Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA)³, kā arī par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 17. pantu.

Saskaņā ar minētās regulas 30. pantu atbalstu piešķir katru gadu par lauksaimniecības platības hektāru vai meža hektāru, lai saņēmējiem kompensētu papildu izmaksas un neiegūtos ienākumus, kas attiecīgajās teritorijās izriet no nelabvēlīgiem faktoriem, kuri ir saistīti ar Dzīvotņu direktīvas, Putnu direktīvas un Ūdens pamatdirektīvas īstenošanu. Šajā pantā turklāt ir precizēts, ka attiecīgos atbalsta maksājumus var saņemt par *Natura 2000* lauksaimniecības un meža teritorijām, kas ir noteiktas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu un Putnu direktīvu.

Šodien pasludinātajā spriedumā Tiesa konstatē, pirmkārt, ka par *Natura 2000* teritorijās esošiem “purviem” vai “purva zemēm”, kas neietilpst “lauksaimniecības platības” vai “meža” definīcijā Regulas Nr. 1305/2013 izpratnē, nevar saņemt maksājumus saskaņā ar šīs regulas 30. pantu.

¹ Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (OV 2010, L 20, 7. lpp.).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1305/2013 (2013. gada 17. decembris) par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 (OV 2013, L 347, 487. lpp., un labojums OV 2016, L 130, 1. lpp.).

Pēc tam Tiesa izvērtē jautājumu, vai minētā regula ļauj dalībvalstij purvus izslēgt no *Natura 2000* maksājumiem vai atbalsta piešķiršanu par šādām teritorijām attiecināt tikai uz situācijām, kurās to noteikšana par “*Natura 2000* teritorijām” rada šķērslī noteikta veida saimnieciskās darbības, konkrēti, mežsaimnieciskās darbības, veikšanai šajās teritorijās.

Šajā ziņā Tiesa precizē, ka saskaņā ar šīs regulas 2. panta 2. punktu dalībvalstij ir tiesības izstrādāt “meža” jēdziena definīciju, kuras rezultātā purvi vai purva zemes ir izslēgti no tiesībām saņemt maksājumus, pat ja runa ir par teritorijām, kas atbilst Regulas Nr. 1305/2013 2. panta 1. punkta r) apakšpunktā ietvertajai definīcijai. Turklāt principā Savienības tiesībās dalībvalstīm ir piešķirta rīcības brīvība saistībā ar, pirmkārt, to šajās tiesībās paredzēto pasākumu izvēli, kurus tās vēlas īstenot, un, otrkārt, to ierobežojumu vai trūkumu noteikšanu, uz kuriem pamatojoties maksājumi tiek piešķirti.

Tiesa uzskata, ka Regulas Nr. 1305/2013 30. panta 6. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj dalībvalstij no *Natura 2000* maksājumiem izslēgt, pirmkārt, “*Natura 2000* lauksaimniecības teritorijas” šīs tiesību normas izpratnē, tostarp purvus, kas ietilpst šādās teritorijās, un, otrkārt, purvus, kuri atrodas *Natura 2000* teritorijās, kas principā ietilpst “meža” jēdzienā šīs regulas izpratnē un tādējādi “*Natura 2000* meža teritoriju” jēdzienā minētās regulas izpratnē. Turklāt dalībvalsts var šādus maksājumus par *Natura 2000* meža teritorijām, tostarp attiecīgā gadījumā par purviem, attiecināt tikai uz situācijām, kurās šo teritoriju noteikšanas par “*Natura 2000* teritorijām” dēļ tajās ir traucēta konkrēta veida saimnieciskās darbības, it īpaši mežsaimnieciskās darbības, veikšana.

Visbeidzot Tiesa norāda, ka no Hartas 17. panta teksta izriet, ka ar to tiesības uz kompensāciju skaidri ir piešķirtas tikai tad, ja ir atņemtas tiesības uz īpašumu, piemēram, ekspropriācijas gadījumā, kā tas acīmredzami nav šajā gadījumā.

Šajā gadījumā aizliegums ierīkot dzērveņu plantācijas īpašumā, kas ietilpst *Natura 2000* tīklā, ir nevis tiesību uz šo īpašumu atņemšana, bet īpašuma izmantošanas ierobežojums, kuru var reglamentēt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs, saskaņā ar to, kas ir paredzēts Hartas 17. panta 1. punkta trešajā teikumā.

Taču, Tiesas ieskatā, nešķiet, ka pasākums, kas vides aizsardzības mērķiem tikai aizliedz ierīkot dzērveņu plantācijas purvos situācijā, kad nepastāv kompensācija attiecīgajiem īpašniekiem, ir nesamērīgs un nepieņemams ierobežojums, kurš apdraud tiesību uz īpašumu būtību.

Tiesa šajā ziņā norāda – lai gan, protams, dalībvalstis, ja vien tās rīkojas, ievērojot Savienības tiesības, attiecīgā gadījumā var uzskatīt, ka ir lietderīgi izmaksāt daļēju vai pilnīgu kompensāciju to zemes gabalu īpašniekiem, uz kuriem attiecas saskaņā ar Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu noteikti aizsardzības pasākumi, no šī konstatējuma tomēr nevar secināt, ka Savienības tiesībās pastāv pienākums piešķirt šādu kompensāciju.

Tiesa secina, ka Regulas Nr. 1305/2013 30. pants kopsakarā ar Hartas 17. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka *Natura 2000* maksājums šajā tīklā ietilpstoša purva īpašniekam nav jāpiešķir tāpēc, ka saimnieciskajai darbībai, kuru var veikt šādā purvā, ir ticis noteikts ierobežojums, proti, aizliegums tajā ierīkot dzērveņu plantācijas, ja brīdī, kad īpašnieks iegādājās attiecīgo nekustamo īpašumu, tas zināja par šādu ierobežojumu.

Lieta C-238/20

2002. gadā *Sātiņi-S* iegādājās divus nekustamos īpašumus ar kopējo platību 687 hektāri, no kuriem 600,70 hektārus aizņem dīķi, īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, kas vēlāk 2005. gadā tika iekļauta *Natura 2000* tīklā Latvijā.

2017. gadā *Sātiņi-S* iesniedza Dabas aizsardzības pārvaldē iesniegumu kompensācijas piešķiršanai par zaudējumiem, ko akvakultūrai nodarījuši aizsargājami putni un citi dzīvnieki. Šī iestāde šo iesniegumu noraidīja, jo *Sātiņi-S* jau bija saņēmusi visu *de minimis* noteikumam

atbilstošo summu 30 000 EUR apmērā par trīs fiskālo gadu periodu, kas ir paredzēta Regulā Nr. 717/2014 par *de minimis* atbalstu zivsaimniecības un akvakultūras nozarē ⁴.

Sātiņi-S šo lēmumu apstrīdēja tiesā, norādot, ka kompensējošā rakstura dēļ kompensācija par zaudējumiem, ko akvakultūrai ir nodarījuši aizsargājami dzīvnieki, nav valsts atbalsts. Tā kā tās pieteikumi pirmajā un otrajā instancē tika noraidīti, *Sātiņi-S* iesniedza kasācijas sūdzību Augstākajā tiesā (Senāts), kas ir iesniedzējtiesa.

Šodien pasludinātajā spriedumā Tiesa vispirms atzīst, ka tādu iemeslu dēļ, kas būtībā ir līdzīgi tiem, kādi ir norādīti lietā C-234/20, Hartas 17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj, ka kompensācija, ko dalībvalsts ir piešķirusi par zaudējumiem, kuri uzņēmējam ir radušies, ņemot vērā aizsardzības pasākumus, kas *Natura 2000* tīkla teritorijā ir piemērojami saskaņā ar Putnu direktīvu, ir ievērojami mazāka nekā šim uzņēmējam faktiski radušies zaudējumi.

Pēc tam, aicināta noskaidrot, vai tāda no valsts līdzekļiem piešķirta kompensācija kā pamatlietā aplūkotā tās iespējami kompensējošā rakstura dēļ tās saņēmējam rada priekšrocību LESD 107. panta 1. punkta, kas attiecas uz valsts atbalstu, izpratnē, Tiesa norāda, ka izmaksas, kas ir saistītas ar tādu tiesību aktos noteiktu pienākumu izpildi, kuru mērķis ir vides, it īpaši savvaļas dzīvnieku, aizsardzība, un ar to zaudējumu segšanu, ko pēdējie minētie varētu radīt akvakultūras nozares uzņēmumam, ir uzskatāmas par parastajām šāda uzņēmuma darbības izmaksām. Tādējādi kompensācijas piešķiršana par zaudējumiem, ko uzņēmumam ir nodarījuši aizsargājami dzīvnieki, ir saimnieciska priekšrocība, uz kuras saņemšanu attiecīgais uzņēmums principā nevar pretendēt parastos tirgus apstākļos.

Tiesa uzskata, ka LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kompensācija, ko dalībvalsts piešķir par zaudējumiem, kuri uzņēmējam ir radušies, ņemot vērā aizsardzības pasākumus, kas ir piemērojami *Natura 2000* tīkla teritorijā saskaņā ar Putnu direktīvu, rada priekšrocību, kura var būt "valsts atbalsts" šīs tiesību normas izpratnē, ja ir izpildīti pārējie nosacījumi, kas attiecas uz šādu kvalifikāciju.

Visbeidzot iesniedzējtiesa vaicā, vai Regulas Nr. 717/2014 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja tāda kompensācija kā otrajā jautājumā aprakstītā atbilst LESD 107. panta 1. punkta nosacījumiem, šai kompensācijai ir piemērojams šajā tiesību normā paredzētais *de minimis* atbalsta ierobežojums 30 000 EUR apmērā.

Tiesa konstatē – tā kā Regula Nr. 717/2014 ir piemērojama, attiecīgā dalībvalsts, ja tā nolemj – kā tas ir šajā gadījumā – attiecīgo atbalstu ierobežot līdz 30 000 EUR, var kvalificēt to par "*de minimis* atbalstu" un tādējādi atturēties par to paziņot Komisijai.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums tāpat ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Pilns spriedumu teksts ([C-234/20](#) un [C-238/20](#)) tiek publicēts CURIA mājas lapā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

⁴ Komisijas Regula (ES) Nr. 717/2014 (2014. gada 27. jūnijs) par [LESD] 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam zvejsaimniecības un akvakultūras nozarē (OV 2014, L 190, 45. lpp.).